

מסכת ברכות פרק רביעי

משנה:

5 תפלת השחר עד תצות;
רבי יהודה אומר:
עד ארבע שעות.

תפלת המנחה עד הערב;
רבי יהודה אומר:
עד פלג המנחה.

10 תפלת הערב אין לה קבע,
ושל מוספין כל היום;
רבי יהודה אומר:
עד שבע שעות.

15 גמרא:
ורמינהי:

מצותה עם הגן החמה,
כדי שישמוך גאלה לתפלה ונמצא מתפלל ביום.
כי תנא היא, לויתקין, דאמר רבי יוחנן:
20 וליקין היו גומרים אותה עם הגן החמה.

וכולי עלמא עד תצות ותו לא!
והאמר רב מרי בריה דרב הונא בריה דרבי ירמיה בר אבא
אמר רבי יוחנן:

25 טעה ולא התפלל ערבית, מתפלל בשחרית שתים;
שחרית, מתפלל במנחה שתים.
כלי יומא מצלי ואזיל!

עד תצות יהבי ליה שכר תפלה בזמנה,
מכאן ואילך, שכר תפלה יהבי ליה,

שֶׁכֶּר תְּפִלָּה בְּזִמְנָה, לֹא יִהְיֶה לִי.

אֲבַעֲיָא לְהוּ:

טְעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל מְנַחָה, מַהוּ שְׂוִיתְפַּלֵּל עֲרֵבִית שְׁתִּים?

5

אִם תִּמְצָא לֹמֵר טְעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲרֵבִית,

מִתְפַּלֵּל שְׁחֲרִית שְׁתִּים, מִשּׁוּם דְּחַד יוֹמָא הוּא, דְּכִתִּיב:

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד.

אָבֵל הֵכָא תְּפִלָּה בְּמִקּוּם קֶרְבָּן הִיא, וְכִיּוֹן דְּעֵבֵר יוֹמוֹ בְּטַל קֶרְבָּנוּ,

אוּ דְלִמָּא, כִּיּוֹן דְּצִלוֹתָא רַחֲמֵי הִיא, כָּל אֵימַת דְּבִעֵי, מְצַלִּי וְאַזִּיל?

10

תָּא שְׁמַע,

דְּאָמַר רַב הוֹנָא בְּרִי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

טְעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל מְנַחָה, מִתְפַּלֵּל עֲרֵבִית שְׁתִּים,

וְאִין בְּזָה מִשּׁוּם דְּעֵבֵר יוֹמוֹ בְּטַל קֶרְבָּנוּ.

15

מִיִּתְבִּי:

מְעַנָּת לֹא יוּכַל לְתַקַּן, וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהַמְנוֹת.

מְעַנָּת לֹא יוּכַל לְתַקַּן,

זֶה שְׁבִטֵל קֶרְיַאת שְׁמַע שֶׁל עֲרֵבִית וְקֶרְיַאת שְׁמַע שֶׁל שְׁחֲרִית,

אוּ תְּפִלָּה שֶׁל עֲרֵבִית, אוּ תְּפִלָּה שֶׁל שְׁחֲרִית;

20

וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהַמְנוֹת,

זֶה שְׁנַמְנָנוּ תְּבַרְיָו לְדַבֵּר מִצְנָה וְלֹא נִמְנָה עִמָּהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

הֵכָא בְּמַאי עָסְקִינָן? שְׁבִטֵל בְּמִזִּיד.

אָמַר רַב אֲשִׁי:

25

דִּיקָא נְמִי דְקִתְגִי בְטַל וְלֹא קִתְגִי טְעָה.

שְׁמַע מְנָה. [כו:]

תְּנוּ רַבָּנָן:

טְעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל מְנַחָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת,

מתפלל בליל שבת שמים ;
טעה ולא התפלל מנחה בשבת,
מתפלל במוצאי שבת שמים של חול,
מבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשניה ;
5 ואם הבדיל בשניה ולא הבדיל בראשונה,
שניה עלתה לו, ראשונה לא עלתה לו.
למימרא, דכיון דלא אבדיל בקמייתא,
כמאן דלא צלי דמי, ומתדרין ליה !
ורמינהי :

10 טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים,
ושאלה בברכת השנים,
מחזירין אותו ;
הבדלה בחוגן הדעת,
אין מחזירין אותו, מפני שיכול לאומרה על הכוס.
15 קשיא.

איתמר :

רבי יוסי ברבי חנינא אמר :
תפלות, אבות תקנום.
20 רבי יהושע בן לוי אמר :
תפלות, כנגד תמידין תקנום.
תניא כותיה דרבי יוסי ברבי חנינא,
ותניא כותיה דרבי יהושע בן לוי.
תניא כותיה דרבי יוסי ברבי חנינא :

25 אברהם תקן תפלת שחרית, שנאמר :
וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם.
ואין עמידה אלא תפלה, שנאמר :
ויעמד פינחס ויפלל.
יצחק תקן תפלת מנחה, שנאמר :

- וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹת בְּשָׂדֵה לְפָנֹת עָרֵב.
וַאִין שִׁיתָה אֵלָא תְּפִלָּה, שְׁנַאָמַר:
תְּפִלָּה לְעָנִי כִי יַעֲטֹף וְלַפְּנֵי יִי יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ.
יַעֲקֹב תִּקְּן תְּפִלַּת עֲרֵבִית, שְׁנַאָמַר:
5 וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶּן שָׁם.
וַאִין פְּגִיעָה אֵלָא תְּפִלָּה, שְׁנַאָמַר:
וְאַתָּה אֵל תִּתְּפַלֵּל בְּעַד הָעַם הַזֶּה,
וְאֵל תִּשָּׂא בְעַדָּם רְנָה וּתְּפִלָּה, וְאֵל תִּפְגַּע בֵּי.
וְתִנָּא כְּנִתְיָה דְרַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:
10 מַפְּנֵי מָה אָמְרוּ, תְּפִלַּת הַשְּׁחַר עַד תְּצוּת?
שְׁהָרֵי תְּמִיד שֶׁל שְׁחַר קָרֵב וְהוֹלֵךְ עַד תְּצוּת.
וְרַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת,
שְׁהָרֵי תְּמִיד שֶׁל שְׁחַר קָרֵב וְהוֹלֵךְ עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת.
15 וּמַפְּנֵי מָה אָמְרוּ, תְּפִלַּת הַמְּנַחָה עַד הָעֶרֶב?
שְׁהָרֵי תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים קָרֵב וְהוֹלֵךְ עַד הָעֶרֶב.
רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
עַד פֶּלֶג הַמְּנַחָה,
שְׁהָרֵי תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים קָרֵב וְהוֹלֵךְ עַד פֶּלֶג הַמְּנַחָה.
20 וּמַפְּנֵי מָה אָמְרוּ תְּפִלַּת הָעֶרֶב אֵין לָהּ קִבְעָה?
שְׁהָרֵי אַבְרָהִים וּפְדָרִים שְׁלֹא נִתְּעַכְּלוּ מִבְּעֶרֶב
קָרֵבִים וְהוֹלְכִים כָּל הַלַּיְלָה.
וּמַפְּנֵי מָה אָמְרוּ, שֶׁל מוֹסְפִין כָּל הַיּוֹם?
שְׁהָרֵי קִרְבָּן שֶׁל מוֹסְפִין קָרֵב כָּל הַיּוֹם.
25 רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
עַד שְׁבַע שָׁעוֹת,
שְׁהָרֵי קִרְבָּן מוֹסֵף קָרֵב וְהוֹלֵךְ עַד שְׁבַע שָׁעוֹת.
וְאִיזוֹ הִיא מְנַחָה גְּדוּלָה?
מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּמְחֻצָּה וּלְמַעְלָה.

וְאִיזוֹ הִיא מִנְחָה קְטָנָה?
מִתְשַׁע שְׁעוֹת וּמִחֲצָה וּלְמַעְלָה.

אֲבַעֲיָא לְהוּ:

5 רבִּי יְהוּדָה, פְּלֵג מִנְחָה קְמָא קְאָמַר, אוּ פְּלֵג מִנְחָה אַחְרוֹן קְאָמַר?
תָּא שְׁמַע, דְּתַנִּיא:

רבִּי יְהוּדָה אוֹמַר:

פְּלֵג הַמִּנְחָה אַחְרוֹן אָמְרוּ,

וְהִיא אַחַת עֲשָׂרָה שְׁעוֹת חֶסֶר רְבִיעַ.

10 גֵּימָא תְּהוּי תְּיוּבְתִּיהָ דְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינְא!

אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינְא:

לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ תְּפִלוֹת אָבוֹת תְּקַנּוּם,

וְאַסְמְכִינְהוּ רַבְּנָן אַקְרַבְנוֹת:

דְּאִי לָא תִּימָא חֲכִי,

15 תְּפִלַּת מוֹסָף, לְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינְא מֵאֵן תְּקַנְהָ?

אֵלָא, תְּפִלוֹת אָבוֹת תְּקַנּוּם, וְאַסְמְכִינְהוּ רַבְּנָן אַקְרַבְנוֹת.

רבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: עַד אַרְבַּע שְׁעוֹת.

20 אֲבַעֲיָא לְהוּ:

עַד וְעַד בְּפִלְל, אוּ הִלְמָא, עַד וְלֹא עַד בְּפִלְל?

תָּא שְׁמַע:

רבִּי יְהוּדָה אוֹמַר:

עַד פְּלֵג הַמִּנְחָה.

25 אִי אָמַרְתָּ, בְּשִׁלְמָא, עַד וְלֹא עַד בְּפִלְל,

הִינּוּ דְּאִיכָא בֵּין רַבִּי יְהוּדָה לְרַבְּנָן;

אֵלָא, אִי אָמַרְתָּ עַד וְעַד בְּפִלְל,

רבִּי יְהוּדָה [כז.] הִינּוּ רַבְּנָן!

אֵלָא מֵאִי, עַד וְלֹא עַד בְּפִלְל.

אימא סיפא :

ושל מוספין כל היום,
רבי יהודה אומר עד שבע שעות.

5

ותניא :

היו לפניו שתי תפלות,
אחת של מוסף ואחת של מנחה,
מתפלל של מנחה ואחר כך של מוסף,
שזו תדיריה וזו אינה תדיריה.

10

רבי יהודה אומר :

מתפלל של מוסף ואחר כך של מנחה,
שזו עוברת וזו אינה עוברת.

אי אמרת, בשלמא, עד ועד בכלל,

היגיה משפחת להו שתי תפלות בהדי הדדי ;

15

אלא, אי אמרת עד ולא עד בכלל,

היכי משפחת להו שתי תפלות בהדי הדדי,

כינן דאתיא לה של מנחה, אזלא לה של מוספין !

אלא מאי, עד ועד בכלל.

20

קשיא רישא :

מאי איכא בין רבי יהודה לרבנן ?

מיסברת דהאי פלג מנחה, פלג אחרון קאמר ?

פלג ראשון קאמר, והכי קאמר :

אימת נפיק פלג ראשון ועייל פלג אחרון ?

25

מכי נפקי אחת עשרה שעות חסר רביע.

אמר רב נחמן :

אף אנן נמי תנינא :

רבי יהודה בן בבא העיד חמשה דברים :

שמאנין את הקטנה,

וְשִׁמְשִׁי אֵין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עַד אֶחָד,
וְעַל תְּרַנְגוּל שְׁנִסְקֵל בִּירוּשָׁלַיִם עַל שְׁהַרְג אֶת הַנֶּפֶשׁ,
וְעַל יַיִן בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם שְׁנַתְנִסְף עַל גְּבֵי הַמְזֻבָּח,
וְעַל תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר שְׁקָרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.

5

שְׁמַע מִנָּה: עַד וְעַד בְּכָלֵל,

שְׁמַע מִנָּה.

אָמַר רַב כְּהֵנָּא:

הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, הוֹאִיל וּתְנִן בְּבַחֲרִיתָא כְּנִתְיָה.

10

וְעַל תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר שְׁקָרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.

מֵאֵן תְּנָא לְהָא דִּתְנִן:

וְחַם הַשְּׁמֶשׁ וְנִמְס, בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.

אִתָּהּ אוֹמֵר בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת, אוֹ אֵינוֹ אֵלָא בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת?

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר כָּחַם הַיּוֹם, הֲרִי שֵׁשׁ שָׁעוֹת אָמור,

15

הָא מָה אֲנִי מְקִיִּים וְחַם הַשְּׁמֶשׁ וְנִמְס?

בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.

מִנִּי?

לָא רַבִּי יְהוּדָה וְלָא רַבְּנָן!

20

אִי רַבִּי יְהוּדָה, עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת נִמִּי צְפָרָא הוּא,

אִי רַבְּנָן, עַד חֲצוֹת נִמִּי צְפָרָא הוּא!

אִי בְּעִית, אִימָא רַבִּי יְהוּדָה, אִי בְּעִית, אִימָא רַבְּנָן.

אִי בְּעִית, אִימָא רַבְּנָן,

אָמַר קֵרָא "בְּבִקְרַב בְּבִקְרַב", תְּלַקְהוּ לְשַׁנְי בְּקָרִים!

25

וְאִי בְּעִית, אִימָא רַבִּי יְהוּדָה,

הָאִי בְּקֵר יִתִּירָא, לְהַקְדִּים לוֹ שְׁעָה אַחַת.

דְּכוּלָא עֲלֵמָא מִיָּהָא, וְחַם הַשְּׁמֶשׁ וְנִמְס, בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת!

מֵאִי מְשַׁמַּע?

אָמַר רַבִּי אֶתָּא פֶּר יַעֲקֹב:

אמר קרא:

וחם השמש ונמס,

איזו היא שעה שהשמש חם והצל צונן?

הוי אומר בארבע שעות.

5

תפלת המנחה עד הערב;

רבי יהודה אומר:

עד פלג המנחה.

10

אמר ליה רב חסדא לרב יצחק:

התם אמר רב פהנא,

הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבכירתא כותיה.

הכא מאי?

אשתיק ולא אמר ליה ולא מירי.

15

אמר רב חסדא:

נחזי אנן,

מדרב מצלי של שבת בערב שבת מבעוד יום,

שמע מנה הלכה כרבי יהודה!

אדרבה, מדרב הונא ורבנן לא הו' מצלו עד ארתא,

20

שמע מנה אין הלכה כרבי יהודה.

השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר,

דעבד כמר עבד, ודעבד כמר עבד.

25

רב אקלע לבי גניבא וצלי של שבת בערב שבת,

והוה מצלי רבי ירמיה בר אבא לאחוריה דרב,

וסיים רב ולא פסקיה לצלותיה דרבי ירמיה.

שמע מנה תלת:

שמע מנה, מתפלל אדם של שבת בערב שבת,

ושמע מנה, מתפלל תלמיד אחורי רבו,

וְשָׁמַע מִנֶּה, אָסוּר לְעֵבֵר כְּנֶגֶד הַמִּתְפַּלְלִין.

מְסִיעֵ לִיהָ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי,

דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:

5

אָסוּר לְעֵבֵר כְּנֶגֶד הַמִּתְפַּלְלִין.

אֵינִי? וְהָא רַבִּי אָמֵי וְרַבִּי אָסִי חֵלְפִי!

רַבִּי אָמֵי וְרַבִּי אָסִי, חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת הוּא דְחֵלְפִי.

וְרַבִּי יְרֻמְיָהּ, הֵיכִי עֶבִיד הָכִי,

וְהָא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב:

10

לְעוֹלָם אַל יִתְפַּלֵּל אָדָם [כּוּז:] לֹא כְּנֶגֶד רַבּוֹ וְלֹא אַחֲרֵי רַבּוֹ.

וְתַנְיָא:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

הַמִּתְפַּלֵּל אַחֲרֵי רַבּוֹ,

וְהַנּוֹתֵן שְׁלוֹם לְרַבּוֹ,

15

וְהַמְחִזִּיר שְׁלוֹם לְרַבּוֹ,

וְהַחוֹלֵק עַל יְשִׁיבָתוֹ שֶׁל רַבּוֹ,

וְהַאֹמֵר דְּבָר שֶׁלֹא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ,

גּוֹרֵם לְשִׁכְיָנָה שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִיִּשְׂרָאֵל.

שָׂאֲנִי רַבִּי יְרֻמְיָהּ בֵּר אַבָּא, דְּתַלְמִיד חֲבֵר הָנָה.

20

וְהֵינּוּ דְקָאָמַר לִיהָ רַבִּי יְרֻמְיָהּ בֵּר אַבָּא לְרַב:

מִי בְדִלְתָּ?

אָמַר לִיהָ:

אֵין, בְּדִלְנָא.

וְלֹא אָמַר מִי בְדִיל מָר.

25

וּמִי בְדִיל, וְהָאָמַר רַבִּי אַבִּין:

פַּעַם אַחַת, הַתְּפַלֵּל רַבִּי שֶׁל שַׁבָּת בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת,

וְנִכְנַס לְמִרְחֹץ וְיָצָא וְשָׁנָה לֵן פְּרָקִין, וְעַדִּין לֹא תִשְׁכָּה.

אָמַר רַבָּא:

הָהוּא, דְּנִכְנַס לְהַזִּיעַ, וְקוֹדֵם גְּזָרָה הָנָה.

איני? והא אבני שרא ליה לרב הימי בר לינאי לכברויי סלי!
ההוא, טעותא הואי.

וטעותא מי הדרא, והא אמר אבידן:

פעם אחת, נתקשרו שמים בעבים,

כסבורים העם לומר תשכה הוא,

ונכנסו לבית הכנסת והתפללו של מוצאי שבת בשבת,

ונתפזרו העבים ונרחה החמה.

ובאו ושאלו את רבי, ואמר:

הואיל והתפללו, התפללו.

שאני צבור, דלא מטרחינן להו.

אמר רבי חייא בר אבין:

רב צלי של שבת בערב שבת;

רבי יאשיה מצלי של מוצאי שבת בשבת.

רב צלי של שבת בערב שבת;

אומר קדשה על הכוס, או אינו אומר קדשה על הכוס?

תא שמע, דאמר רב נחמן אמר שמואל:

מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדשה על הכוס.

והלכתא כותיה.

רבי יאשיה מצלי של מוצאי שבת בשבת;

אומר תבדלה על הכוס, או אינו אומר תבדלה על הכוס?

תא שמע, דאמר רב יהודה אמר שמואל:

מתפלל אדם של מוצאי שבת בשבת, ואומר תבדלה על הכוס.

אמר רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא אמר רב:

בצד עמוד זה התפלל רבי ישמעאל ברבי יוסי של שבת בערב שבת.

כי אתא עולא, אמר:

בצד תמרה הנה, ולא בצד עמוד הנה,

ולא רבי ישמעאל ברבי יוסי הנה,

אלא רבי אלעזר ברבי יוסי הנה,
ולא של שבת בערב שבת הנה,
אלא של מוצאי שבת בשבת הנה.

5

תפלת הערב אין לה קבע.

מאי אין לה קבע?

אילימא דאי בעי מצלי כליה ליליא,
לתני תפלת הערב כל הלילה!

10

אלא מאי "אין לה קבע"?

כמאן דאמר תפלת ערבית רשות.

דאמר רב יהודה אמר שמואל:

תפלת ערבית,

רבן גמליאל אומר חובה,

15

רבי יהושע אומר רשות.

אמר אביי:

הלכה כדברי האומר חובה.

ורבא אמר:

הלכה כדברי האומר רשות.

20

תנו רבנן:

מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי יהושע, אמר לו:

תפלת ערבית רשות או חובה?

אמר לו:

25

רשות.

בא לפני רבן גמליאל, אמר לו:

תפלת ערבית רשות או חובה?

אמר לו:

חובה.

אמר לו:

והלא רבי יהושע אמר לי רשות.

אמר לו:

המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש.

5

כשכנסו בעלי תריסין, עמד השואל ושאל:

תפלת ערבית רשות או חובה?

אמר לו רבן גמליאל:

חובה.

אמר להם רבן גמליאל לתכמים:

10

כלום יש אדם שחולק בדבר זה?

אמר לו רבי יהושע:

לאו.

אמר לו:

והלא משמך אמרו לי רשות!

15

אמר לו:

יהושע, עמוד על רגליך ויעידו בך!

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר:

אלמלא אני חי והוא מת, יכול החי להכחיש את המת.

ועכשיו שאני חי והוא חי, היאך יכול החי להכחיש את החי?

20

היה רבן גמליאל יושב ודורש, ורבי יהושע עומד על רגליו.

עד שרוננו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן: עמוד! ועמד.

אמרי:

עד כמה נצעריה וניזיל?

25

בראש השנה אשתקד צעריה,

בבכורות במעשה הרבי צדוק צעריה, הכא נמי צעריה!

תא ונעבריה!

מאן נוקים ליה?

נוקמיה לרבי יהושע? בעל מעשה הוא;

- נוקמיה לרבי עקיבא? הלא עניש ליה, דלית ליה זכות אבות;
 אלא נוקמיה לרבי אלעזר בן עזריה,
 דהוא חכם, והוא עשיר, והוא עשירי לעזרא.
 הוא חכם, דאי מקשי ליה מפרק ליה;
 5 והוא עשיר, דאי אית ליה לפלוחי לבי קיסר, אף הוא אול ופליח;
 והוא עשירי לעזרא, דאית ליה זכות אבות, ולא מצי עניש ליה.
 אתו ואמרו ליה:
 ניחא ליה למר הלהוי ריש מתיבתא?
 אמר להו:
 10 איזיל ואמליך באנשי ביתי.
 אול ואמליך בדביתהו.
 אמרה ליה: [כח].
 הלא מעברין לך?
 אמר לה:
 15 לשמש אנש יומא חדא בכסא דמוקרא ולמחר לתבר.
 אמרה ליה:
 לית לך חירותא.
 ההוא יומא בר תמני סרי שני הנה.
 אתרחיש ליה נסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חירותא.
 20 הינו דקאמר רבי אלעזר בן עזריה:
 הרי אני כבן שבעים שנה,
 ולא בן שבעים שנה.
 תנא:
- 25 אותו היום סלקוהו לשומר הפתח,
 ונתנה להם רשות לתלמידים לכנס.
 שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר:
 כל תלמיד שאין תוכו כברו, לא יכנס לבית המדרש.
 והוא יומא אתוספו כמה ספסלי.

אמר רבי יוחנן:

פליגי בה אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן;

חד אמר אתוספו ארבע מאה ספסלי,

וחד אמר שבע מאה ספסלי.

5

הנה קא חלשא דעתיה דרבן גמליאל,

אמר, דלמא חס ושלום מנעתי תורה מישראל?

אחזו ליה בחלמיה חצבי חינוי דמלן קטמא.

ולא היא, ההיא ליתובי דעתיה הוא דאחזו ליה.

10

תנא:

עדיות בו ביום נשנית.

וכל היקא דאמרינן בו ביום, ההוא יומא הנה.

ולא היתה תלכה שהיתה תלויה בבית המדרש שלא פירשוה.

ואף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפלו שעה אחת,

15

דתנן:

בו ביום,

בא יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש, אמר להם:

מה אני לבא בקהל?

אמר לו רבן גמליאל:

20

אסור אתה לבא בקהל.

אמר לו רבי יהושע:

מתר אתה לבא בקהל.

אמר לו רבן גמליאל:

נהלא כבר נאמר:

25

לא יבא עמוני ומואבי בקהל יי.

אמר לו רבי יהושע:

וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין?

כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האמות, שנאמר:

ואסיר גבולת עמים ועתידתיהם שושתי ואוריד כאביר יושבים.

וְכָל דְּפָרִישׁ, מֵרֵבָא פְּרִישׁ.
 אָמַר לוֹ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל:
 וְהָלֵא כְּבָר נְאֻמַּר:
 וְאַחֲרַי כֵּן אָשִׁיב אֶת שְׁבוֹת בְּנֵי עַמּוּן נְאֻם יי.
 5 וּכְבָר שָׁבוּ.
 אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:
 וְהָלֵא כְּבָר נְאֻמַּר:
 וְשִׁבְתִּי אֶת שְׁבוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל, וְעַד־יֵינן לֹא שָׁבוּ.
 מִיָּד הִתִּירוּהוּ לְבֹא בְּקֶהֱל.
 10 אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל וְהָכִי הָנָה,
 אֵיזִיל וְנֶאֱפִי־סִיָּה לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.
 כִּי מִטָּא לְבֵיתֶיהָ, חֲזִינָהּוּ לְאַשְׁיִתָּא דְּבֵיתָהּוּ דְּמִשְׁתַּחֲרָן.
 אָמַר לוֹ:
 מְכוּתְלֵי בֵיתָךְ אֶתָּה נִכְרַ שְׁפַתְמִי אֶתָּה.
 15 אָמַר לוֹ:
 אוֹי לוֹ לְדוֹר שְׁאַתָּה פְּרָנְסוּ,
 שְׂאִי אֶתָּה יוֹדַע בְּצַעֲרָן שֶׁל תְּלַמִּידֵי תַּכְמִים,
 בְּמָה הֵם מִתְּפָרְנְסִים וּבְמָה הֵם נִזְוָנִים.
 אָמַר לוֹ:
 20 נְעַנִּיתִי לָךְ, מִחֹל לִי!
 לָא אֲשַׁנַּח בֵּיהָ.
 עֲשֵׂה בְשִׁבִיל כְּבוֹד אַבָּא!
 פְּיִיס.
 אָמְרוּ:
 25 מֵאֵן נִיזִיל וְלִימָא לְהוּ לְרַבָּנָן?
 אָמַר לְהוּ הָהוּא כּוּבָס:
 אֲנָא אֲזִילָנָא.
 שְׁלַח לְהוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבִי מְדַרְשָׁא:
 מֵאֵן דְּלִבִּישׁ מְדָא יִלְבַּשׁ מְדָא,

ומאן הלא לביש מדא זימר ליה למאן דלביש מדא:

שלח מדך ואנא אלבשיה!

אמר להו רבי עקיבא לרבנן:

טרוקו גלי, הלא לייתי עבדי הרבן גמליאל ולצערו לרבנן.

5

אמר רבי יהושע:

מוטב דאיקום ואיזיל אנא לגבייהו.

אתא, טרף אבבא, אמר להו:

מזה בן מזה יזה,

ושאינו לא מזה ולא בן מזה יאמר למזה בן מזה

10

מימך מי מערה ואפרה אפר מקלה.

אמר לו רבי עקיבא:

רבי יהושע, נתפייסת?

כלום עשינו אלא בשביל כבודך?

למחר אני ואתה נשכים לפתחו.

15

אמרי, היכי נעביד?

נעבריה? גמירי:

מעלין בקדש ואין מורדין.

נדרוש מר חדא שבתא ומר חדא שבתא? אתי לקנאוי!

אלא לדרוש רבן גמליאל תלתא שבתא,

20

ורבי אלעזר בן עזריה חדא שבתא.

והינו דאמר מר:

שבת של מי היתה?

של רבי אלעזר בן עזריה היתה.

ואותו תלמיד, רבי שמעון בן יוחאי הנה.

25

ושל מוספין כל היום.

אמר רבי יוחנן:

ונקרא פושע.

תנו רבנן :

היו לפניו שתי תפלות, אחת של מנחה ואחת של מוסף,
מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל של מוסף,
שזו תדירה וזו אינה תדירה.

5

רבי יהודה אומר :

מתפלל של מוסף ואחר כך מתפלל של מנחה,
שזו מצנה עוברת וזו מצנה שאינה עוברת.

אמר רבי יוחנן :

הלכה, מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל של מוסף.

10

רבי זירא, כי הוה חליש מגירסיה,

הוה אזיל ויתיב אפתחא דבי רבי נתן בר טובי.

אמר, כי חלפי רבנן, אז איקום מקמייהו ואקבל אגרא.

נפק אתא רבי נתן בר טובי.

אמר ליה :

15

מאן אמר הלכה בי מדרשא ?

אמר ליה :

הכי אמר רבי יוחנן :

אין הלכה כרבי יהודה דאמר :

מתפלל אדם של מוסף ואחר כך מתפלל של מנחה.

20

אמר ליה :

רבי יוחנן אמרה ?

אמר ליה :

אין.

תנא מניה ארבעין זמנין.

25

אמר ליה :

חדא היא לך, או חדת היא לך ?

אמר ליה :

חדת היא לי, משום דמספקא לי ברבי יהושע בן לוי.

- אמר רבי יהושע בן לוי:
 כל המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות,
 לרבי יהודה, עליו הכתוב אומר:
 נוגי ממועד אספתי ממך היו.
 מאי משמע דהאי נוגי?
 לישנא דתברא הוא, כדמתרגם רב יוסף:
 תברא ייתי על שנאיהון דבית ישראל
 על דאחרו זמני מועדיא דבירושלם.
 אומר רבי אלעזר:
 כל המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות,
 לרבי יהודה, עליו הכתוב אומר:
 נוגי ממועד אספתי ממך היו.
 מאי משמע דהאי נוגי?
 לישנא דצערא הוא, דכתיב:
 דלפה נפשי מתווגה.
 רב נחמן בר יצחק אמר מהכא:
 בתולותיה נוגות והיא מר לה. [כח]:
 רב אויא חלש ולא אתא לפרקא דרב יוסף.
 למחר פי אתא,
 בעא אביי לאנוחי דעתיה דרב יוסף, אמר ליה:
 מאי טעמא לא אתא מר לפרקא?
 אמר ליה:
 דהנה חליש לבאי ולא מצינא.
 אמר ליה:
 אמאי לא טעמת מדי ואתית?
 אמר ליה:
 לא סבר לה מר להא דרב הונא, דאמר רב הונא:
 אסור לו לאדם שיטעם כלום קדם שיתפלל תפלת המוספין?
 אמר ליה:

אָבעי ליה לְמַר לְצִלוּנֵי צְלוּתָא דְמוֹסְפִין בְּיַחֲדָא,
וְלִטְעוּם מִיְדֵי וּלְמִיתֵי!
אָמַר לִיה:

5

וְלֹא סָבַר לֵה מַר לְהָא דְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
אָסוּר לוֹ לְאָדָם שְׂיַקְדִים תְּפִלְתוֹ לְתַפְלַת הַצְּבוּר?
אָמַר לִיה:

10

לֹא אֶתְמַר עֲלֵהּ, אָמַר רַבִּי אַבְא: בַּצְּבוּר שָׁנוּ!
וְלִית הִלְכְתָא, לֹא כָרַב הוֹנָא וְלֹא כְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי.
כָּרַב הוֹנָא, הָא דְאָמַרְן;
כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, דְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי:
כִּינָן שְׁהַגִּיעַ זְמַן תְּפִלַת הַמְּנַחָה,
אָסוּר לוֹ לְאָדָם שְׂיִטְעֵם כְּלוּם קֳדָם שְׂיִתְפַּלֵּל תְּפִלַת הַמְּנַחָה.

15

מִתְנִיתִין:
רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה
הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכִנְיֻסְתּוֹ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וּבִיצִיאָתוֹ תְּפִלָּה קְצָרָה.
אָמְרוּ לוֹ:
מַה מְקוּם לְתַפְלָה זֹו?
אָמַר לְהֵם:

20

בְּכִנְיֻסְתֵי אָנִי מִתְפַּלֵּל שְׁלֵא יֵאָרַע דְּבַר תְּקֵלָה עַל גְּדִי,
וּבִיצִיאָתֵי אָנִי נוֹתֵן הוֹדָאָה עַל חֵלְקִי.

25

גְּמָרָא:
תְּנוּ רַבָּנִין:
בְּכִנְיֻסְתּוֹ מַהוּ אוֹמֵר?
יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵי,
שְׁלֵא יֵאָרַע דְּבַר תְּקֵלָה עַל גְּדִי,
וְלֹא אֶכְשֵׁל בְּדַבְרֵי הִלְכָה, וְיִשְׁמַחוּ בֵי חַבְרֵי,
וְלֹא אוֹמֵר עַל טָמָא טָהוּר וְלֹא עַל טָהוּר טָמָא,

וְלֹא יִפְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדָבָר הַלְכָה וְאֲשַׁמַּח בָּהֶם.

בִּיצִיאָתוֹ מֵהוּ אוֹמֵר?

מוֹדָה אָנִי לְפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵי,

שְׁשֻׁמַּתְּ חֻלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמְּדֻרָשׁ

וְלֹא שְׁמַתְּ חֻלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קָרְנוֹת,

שְׁאֲנֵי מִשְׁפָּחִים וְהֵם מִשְׁפָּחִים,

אָנִי מִשְׁפָּחִים לְדַבְרֵי תוֹרָה, וְהֵם מִשְׁפָּחִים לְדַבְרֵים בְּטָלִים;

אָנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמְלִים,

אָנִי עֹמֵל וּמְקַבֵּל שְׂכָר, וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר;

אָנִי רֵץ וְהֵם רָצִים,

אָנִי רֵץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבֶאֱרַ שְׁחַת.

תְּנוּ רַבָּנָן:

כְּשִׁחְלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, נִכְנָסוּ תַלְמִידָיו לְבַקְרוֹ.

אָמְרוּ לוֹ:

רַבֵּינוּ, לְמַדְנֵנו אַרְחוֹת חַיִּים וְנִזְכָּה בְּהֵן לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא!

אָמַר לָהֶם:

הִזְהָרוּ בְּכַבוֹד חֲבֵרֵיכֶם,

וּמִנְעֵוּ בְּנִיכֶם מִן הַהֶגְיוֹן,

וְהוֹשִׁיבוּם בֵּין בְּרַכֵּי תַלְמִידֵי תַכְמִים,

וּכְשִׁאֲתָם מִתְּפִלָּלִים, דְּעוּ לְפָנַי מִי אֲתֶם עוֹמְדִים.

וּבְשִׁבִיל כֶּף תִּזְכְּרוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

וּכְשִׁחְלָה רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי, נִכְנָסוּ תַלְמִידָיו לְבַקְרוֹ.

כִּינֵן שְׂרָאָה אוֹתָם הִתְחִיל לְבַכּוֹת.

אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו:

גַּר יִשְׂרָאֵל, עֲמוּד הַיְמִינִי, פִּטְיֵשׁ הַחֲזוֹק, מִפְּנֵי מָה אֲתָה בּוֹכָה?

אָמַר לָהֶם:

אֵלֹהֵי לְפָנַי מְלַךְ בְּשֵׁר וְדָם הָיוּ מוֹלִיכִין אוֹתִי,

שְׁחֵיוֹם כָּאֵן וּמִתָּר בְּקִבְרִי,

שְׂאֵם כּוֹעֵס עָלַי אֵין כְּעֵסוּ כְּעֵס עוֹלָם,

וְאִם אוֹסְרֵנִי אֵין אִיסוּרוֹ אִסוּר עוֹלָם,
 וְאִם מְמִיתֵנִי אֵין מִיתַתוֹ מִיתַת עוֹלָם,
 וְאֵנִי יְכוּל לְפַיְסוֹ בְּדַבָּרִים וּלְשַׁחֲדוֹ בְּמַמּוֹן,
 אִף עַל פִּי כֵן הָיִיתִי בּוֹכָה.
 5 וְעַכְשָׁיו שְׂמוּלֵיכִים אוֹתִי לְפָנַי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים,
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 שֶׁהוּא חַי וְקַיָּם לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים,
 שְׂאֵם כּוֹעֵס עָלַי כְּעֵסוֹ כְּעֵס עוֹלָם,
 וְאִם אוֹסְרֵנִי אִיסוּרוֹ אִסוּר עוֹלָם,
 10 וְאִם מְמִיתֵנִי מִיתַתוֹ מִיתַת עוֹלָם,
 וְאֵנִי יְכוּל לְפַיְסוֹ בְּדַבָּרִים וְלֹא לְשַׁחֲדוֹ בְּמַמּוֹן,
 וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂיֵשׁ לְפָנַי שְׁנֵי דְרָכִים,
 אַחַת שֶׁל גֵּן עֵדֶן וְאַחַת שֶׁל גִּיהֵנִם,
 וְאֵנִי יוֹדֵעַ בְּאִזּוֹ מוּלֵיכִים אוֹתִי, וְלֹא אֶבְכֶּה!
 15 אָמְרוּ לוֹ:
 רַבִּינוּ, בְּרַכְנוּ!
 אָמַר לָהֶם:
 יְהִי רְצוֹן שְׁתַּהֲא מוֹרָא שְׁמַיִם עֲלֵיכֶם כְּמוֹרָא בְּשַׁר וְדָם.
 אָמְרוּ לוֹ תְּלַמִּידָיו:
 20 עַד כָּאֵן?
 אָמַר לָהֶם:
 וּלְוֹאֵי! תְּדַעוּ, כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר עֲבָרָה,
 אוֹמֵר, שְׁלֵא יִרְאֵנִי אָדָם!
 בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ, אָמַר לָהֶם:
 25 פָּנּוּ כְּלִים מִפְּנֵי הַטְּמְאָה,
 וְהַכִּינוּ כֶּסֶף לְחִזְקָהּ מֶלֶךְ יְהוּדָה שְׂבָא.

מִשְׁנָה:
 רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:

- בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם מִתְפַּלֵּל אָדָם שְׂמִנָה עֶשְׂרֵה.
 רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר:
 מֵעַיִן שְׂמִנָה עֶשְׂרֵה.
 רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר:
 5 אִם שְׂגוּרָה תִּפְלְתוּ בְּפִי, מִתְפַּלֵּל שְׂמִנָה עֶשְׂרֵה,
 וְאִם לֹא מֵעַיִן שְׂמִנָה עֶשְׂרֵה.
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר:
 הָעוֹשֶׂה תִּפְלְתוּ קִבֵּעַ, אֵינן תִּפְלְתוּ תַּחֲנוּנִים.
 רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר:
 10 תִּהְיוּ בְּמִקּוֹם סִכְנָה, מִתְפַּלֵּל תִּפְלָה קְצָרָה, וְאָמַר:
 הוֹשֻׁעַ יי אֵת עַמְּךָ אֵת שְׂאֲרֵי יִשְׂרָאֵל.
 בְּכֹל פְּרֻשַׁת הָעֵבוֹר יִהְיוּ צְרֻכֵיהֶם לְפָנֶיךָ.
 בְּרוּךְ אַתָּה יי, שׁוֹמֵעַ תִּפְלָה.
 תִּהְיֶה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, יֵרֵד וַיִּתְפַּלֵּל;
 15 וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לֵירֵד, יִחְזִיר אֵת פָּנָיו;
 וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהִחְזִיר אֵת פָּנָיו,
 יִכְנֹיץ אֵת לְבוֹ כְּנָגֵד בֵּית קֹדְשֵׁי הַקְּדָשִׁים.
 הִיָּה מְהֵלֶךְ בְּסַפִּינָה אוֹ בְּאַסְדָּא,
 יִכְנֹיץ אֵת לְבוֹ כְּנָגֵד בֵּית קֹדְשֵׁי הַקְּדָשִׁים.
 20
 גְּמָרָא:
 הֲגִי שְׂמִנָה עֶשְׂרֵה, כְּנָגֵד מִי?
 אָמַר רַבִּי הֲלֵל בְּרִיָּה דְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי:
 כְּנָגֵד שְׂמִנָה עֶשְׂרֵה אֲזַכְּרוֹת שְׁאָמַר הָיָה בְּהָבוֹ לִי בְּנֵי אֱלִים.
 25 רַב יוֹסֵף אָמַר:
 כְּנָגֵד שְׂמִנָה עֶשְׂרֵה אֲזַכְּרוֹת שְׁבִקְרִיאת שְׁמַע.
 אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:
 כְּנָגֵד שְׂמִנָה עֶשְׂרֵה חוֹלִיּוֹת שְׁבִשְׂדָּרָה.
 וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:

המתפלל צריך שיכרע עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה.

עולא אָמר:

עד כּהי שיראָה איסר כּנגד לבו.

רבי חנינא אָמר:

5 כּינן שְׁנַעֲנַע ראשו, שוב אינו צריך.

אָמר רבא:

והוא המצער נפשיה ומחזי כּמאן דכרע.

הני תּמני סרי, תּשסרי הנין!

אָמר רבי לוי:

10 ברפת המינים, ביבנה תקנויה.

כּנגד מי תקנויה?

אָמר רבי לוי לרבי הלל כּריה דרבי שמואל בר נחמני:

כּנגד "אל הכבוד הרעים".

לרב יוסף, כּנגד "אתד" שבקרנית שמע.

15 לרבי תנחום אָמר רבי יהושע בן לוי,

כּנגד חוליא קטנה שבשדרה.

תנו רבנן:

שמעון הפקולי הסדיר שמנה עשרה ברכות

20 לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה.

אָמר להם רבן גמליאל לחכמים:

כלום יש אדם שידע לתקן ברפת המינים?

עמד שמואל הקטן ותקנה.

לשנה אחרת שכחה, [כט.] והשקיף בה שתים ושלש שעות,

25 ולא העלוהו.

אמאי לא העלוהו? והאמר רב יהודה אָמר רב:

טעה בכל הברכות כּלן, אין מעלין אותו;

בברפת המינים, מעלין אותו,

חיישינן שמא מין הוא.

- שְׁאֲנֵי שְׂמוּאֵל הַקָּטָן, דָּאִיְהוּ תַקְנָה.
וְנִיחוּשׁ הַלְמָא הָדָר בֵּיהּ!
אָמַר אַבְיִי:
גְּמִירִי, טָבָא לָא הָוִי בִישָׂא.
5 וְלֹא? וְהִכְתִּיב:
וּבְשׁוּב צְדִיק מִצְדָּקָתוֹ וְעָשָׂה עֲוֹל.
הֵהוּא, רְשָׁע מַעֲיָקְרוֹ, אַבְל צְדִיק מַעֲיָקְרוֹ, לֹא.
וְלֹא? וְהָא תַנּוּן:
אֵל תִּאֲמִין בְּעֶצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ,
10 שְׁהֵרִי יוֹחֲנָן פְּהֵן גְּדוּל שְׁמֵשׁ בְּכִהְנָה גְּדוּלָה שְׁמוֹנִים שָׁנָה,
וּלְבָסוּף נַעֲשֶׂה צְדִיקִי.
אָמַר אַבְיִי:
הוּא יְנַאי, הוּא יוֹחֲנָן.
רַבָּא אָמַר:
15 יְנַאי לְחוּד וְיוֹחֲנָן לְחוּד:
יְנַאי רְשָׁע מַעֲיָקְרוֹ, וְיוֹחֲנָן צְדִיק מַעֲיָקְרוֹ.
הִנִּיחָא לְאַבְיִי, אֵלֶּא לְרַבָּא קִשְׁיָא!
אָמַר לָךְ רַבָּא: צְדִיק מַעֲיָקְרוֹ נְמִי, דְלָמָּא הָדָר בֵּיהּ.
אִי הָכִי, אַמַּאי לָא אֶסְקוּהוּ?
20 שְׁאֲנֵי שְׂמוּאֵל הַקָּטָן דֹּאֲתַחֲלִיל בְּהּ.
דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאִיתִימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי:
לֹא שָׁנוּ אֵלֶּא שְׁלֹא הִתְחִיל בְּהּ,
אַבְל הִתְחִיל בְּהּ, גּוֹמְרָהּ.
25 הֵנִי שְׁבַע דְּשַׁבְתָּא כְּנָגְדָא מִי?
אָמַר רַבִּי תַלְפָּתָא בֶּן שְׂאוּל:
כְּנָגְדָא שְׁבַעָה קוֹלוֹת שְׁאָמַר דְּוַד עַל הַמַּיִם.
הֵנִי תִשַׁע דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּנָגְדָא מִי?

אמר רבי יצחק דמן קרטיגנין :
כנגד תשע אזכרות שאמרה חנה בתפלטה,
דאמר קר :

בראש השנה נפקדה שרה, רחל ותנה.

5

הני עשרים וארבע דתעניתא כנגד מי?
אמר רבי חלבו :
כנגד עשרים וארבע רננות שאמר שלמה,
בשעה שהכניס ארון לבית קדשי הקדשים.

10

אי הכי, כל יומא נמי גמרינהו!
אימת אמרינהו שלמה, ביומא דרחמי,
אנן נמי ביומא דרחמי אמרי להו.

15

רבי יהושע אומר :
מעין שמנה עשרה.

מאי מעין שמנה עשרה ?

רב אמר :

20

מעין כל ברכה וברכה.

ושמואל אמר :

הביננו יי אלהינו לדעת דרכיה,

ומול את לבבנו ליראתך,

ותסלח לנו להיות גאולים,

25

ורחקנו ממכאובינו,

ודשננו בנאות ארצך,

ונפוצותינו מארבע תקבין,

והתועים, על דעתך ישפטו,

ועל הרשעים תניף ידך,

30

וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתקון היכלך,

ובצמיחת קרן לְדוֹד עֲבֹדָהּ וּבְעֵרִיכַת גַּר לְבֶן יְשִׁי מְשִׁיחָהּ,
טָרֵם נִקְרָא, אֶתָּה תַעֲנֶה.
בְּרוּךְ אַתָּה יי, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

5 לַיִּט עֲלֵה אֲבִי אֲמָן הַמְצִלִי הַבִּינְנוּ.
אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר שְׁמוּאֵל:
כָּל הַשָּׁנָה כֹּלָה מִתְפַּלֵּל אָדָם הַבִּינְנוּ,
חוּץ מִמוֹצָאֵי שַׁבָּת וּמִמוֹצָאֵי יָמִים טוֹבִים,
מִפְּנֵי שְׁצָרֵיהֶם לֹאמַר הַבְּדִלָה בְּחוּגֵן הַדַּעַת.
10 מִתְקִיף לָהּ רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל:
וְנִימְרָה בְּרַכָּה רְבִיעִית בְּפָנַי עֲצֻמָּה!
מִי לֹא תִנֶּן:

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר:
אוֹמְרָה בְּרַכָּה רְבִיעִית בְּפָנַי עֲצֻמָּה;
15 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:
בְּהוֹדָאָה.

אִטוּ כָּל הַשָּׁנָה כֹּלָה מִי עֲבָדִינָן כְּרַבִּי עֲקִיבָא,
דְּהִשְׁתָּא נְמִי נַעֲבִיד!
20 כָּל הַשָּׁנָה כֹּלָה, מֵאֵי טַעֲמָא לֹא עֲבָדִינָן כְּרַבִּי עֲקִיבָא,
תְּמַנִּי סְרִי תְּקוּן, תְּשַׁסְּרִי לֹא תְּקוּן;
הֵכָא נְמִי, שְׁבַע תְּקוּן, תְּמַנִּי לֹא תְּקוּן.

מִתְקִיף לָהּ מֶרְזוּטָרָא:
וְנִכְלָלָה מִכְּלָל:
25 הַבִּינְנוּ יי אֱלֹהֵינוּ, הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל.
קְשִׁיא.

אָמַר רַב בִּיבִי בַר אֲבִי:

כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה מִתְפַּלֵּל אָדָם הַבִּינְנוּ חוּץ מִיָּמֹת הַגְּשָׁמִים,
מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לֹמֵר שְׂאֵלָה בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים.

מִתְקִיף לֵה מָר זֹטְרָא:

וְנִכְלְלָה מִכְּלָל:

5

וְדַשְׁנָנוּ בְּנֵאוֹת אַרְצֶךָ וְתֵן טַל וּמָטָר.

אֲתִי לְאַטְרוּדִי.

אִי הָכִי, הַבְּדֵלָה בְּחוּגֵן הַדַּעַת נִמִּי אֲתִי לְאַטְרוּדִי!

אָמְרִי:

הָתָם, פִּיּוֹן דְּאֲתִיָּא בְּתַחֲלַת צְלוֹתָא, לָא מְטְרִיד,

10

הָכָא, פִּיּוֹן דְּאֲתִיָּא בְּאַמְצַע צְלוֹתָא, מְטְרִיד.

מִתְקִיף לֵה רַב אֲשִׁי:

וְנִימְרָה בְּשׁוּמַע תְּפִלָּה, דְּאָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַב אַסִּי:

טְעָה וְלֹא הִזְכִּיר גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בְּתַחֲיִית הַמַּתִּים,

15

מִחְזִירִין אוֹתוֹ;

שְׂאֵלָה בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים,

אֵין מִחְזִירִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיִּכּוֹל לְאוּמְרָה בְּשׁוּמַע תְּפִלָּה,

וְהַבְּדֵלָה בְּחוּגֵן הַדַּעַת,

אֵין מִחְזִירִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיִּכּוֹל לְאוּמְרָה עַל הַכּוֹס.

20

טְעָה שְׂאֲנִי!

גּוּפָא:

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַב אַסִּי:

טְעָה וְלֹא הִזְכִּיר גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בְּתַחֲיִית הַמַּתִּים,

25

מִחְזִירִין אוֹתוֹ;

שְׂאֵלָה בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים,

אֵין מִחְזִירִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיִּכּוֹל לְאוּמְרָה בְּשׁוּמַע תְּפִלָּה,

וְהַבְּדֵלָה בְּחוּגֵן הַדַּעַת,

אֵין מִחְזִירִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיִּכּוֹל לְאוּמְרָה עַל הַכּוֹס.

מיתבי:

טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים,
מחזירין אותו,

שאלה בברכת השנים, מחזירין אותו,

5

והבדלה בחוגן הדעת

אין מחזירין אותו, מפני שיכול לאומרה על הכוס.

לא קשיא! הא ביחיד, הא בצבור.

בצבור, מאי טעמא לא?

משום דשמעה משליח צבור!

10

אי הכי, האי מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה,

מפני ששומע משליח צבור מבעי ליה!

אלא אידי ואידי ביחיד, ולא קשיא,

הא דאדפר קדם שומע תפלה, [כט:]

הא דאדפר בתר שומע תפלה.

15

אמר רבי תנחום אמר רב אסי אמר רבי יהושע בן לוי:

טעה ולא הזכיר שלראש חדש בעבודה, חוזר לעבודה;

נזכר בהודאה, חוזר לעבודה;

בשים שלום, חוזר לעבודה,

ואם סים, חוזר לראש.

20

אמר רב פפא בריה דרב אחא בר אדא:

הא דאמרן, "סים, חוזר לראש",

לא אמרן אלא שעקר רגליו,

אבל לא עקר רגליו, חוזר לעבודה.

אמר ליה:

25

מנא לך הא?

אמר ליה:

מאבא מרי שמיע לי, ואבא מרי מרב.

אמר רב נחמן בר יצחק:

הא דאמרן, "עקר רגליו, חוזר לראש",

לֹא אָמַרְן אֲלֵא שְׂאִינוּ רְגִיל לֹמַר תְּחִנוּנִים אַחַר תְּפִלָּתוֹ,
אָבָל רְגִיל לֹמַר תְּחִנוּנִים אַחַר תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְעִבּוּדָה.
אֵיכָא דְאָמְרִי,

אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק:

5 הָא דְאָמְרִין, "כִּי לֹא עָקַר רְגִלְיוֹ, חוֹזֵר לְעִבּוּדָה",
לֹא אָמַרְן אֲלֵא שְׂרָגִיל לֹמַר תְּחִנוּנִים אַחַר תְּפִלָּתוֹ,
אָבָל אִם אֵינוּ רְגִיל לֹמַר תְּחִנוּנִים אַחַר תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְרֵאשׁ.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

10 הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ קְבַע, אֵין תְּפִלָּתוֹ תְּחִנוּנִים.

מֵאֵי קְבַע?

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעֲיָא:
כָּל שֶׁתְּפִלָּתוֹ דּוּמָה עָלָיו כַּמְשׁוּי.

15 וְרַבְּנָן אָמְרִי:

כָּל מִי שְׂאִינוּ אוֹמְרָה בְּלִשׁוֹן תְּחִנוּנִים.

רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְאָמְרִי תְרוּיָהוּ:

כָּל שְׂאִינוּ יְכוּל לְחַדְדֵּשׁ בָּהּ דְבָר.

אָמַר רַבִּי זִירָא:

20 אֲנָא יְכִילָנָא לְחַדְדוּשֵׁי בַהּ מִלְתָּא,

וּמְסִתְפִינָא דִלְמָא מְטַרְיִדְנָא.

אֲבִי בַר אֲבִין וְרַבִּי חֲנִינָא בַר אֲבִין דְאָמְרִי תְרוּיָהוּ:

כָּל שְׂאִין מִתְפַּלֵּל עִם דְּמְדוּמֵי חֲמָה,

דְאָמַר רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

25 מִצְנָה לְהִתְפַּלֵּל עִם דְּמְדוּמֵי חֲמָה.

וְאָמַר רַבִּי זִירָא:

מֵאֵי קְרָאָה?

יִירָאוּף עִם שְׂמֵשׁ וְלִפְנֵי יְרֵת דְדוּר דוּרִים.

לִיטֵי עָלָה בְּמַעְרְבָא אֲמַאן דְּמִצְלֵי עִם דְּמְדוּמֵי חֲמָה.

מאי טעמא?

דלמא מטורפא ליה שעתיא.

רבי יהושע אומר:

5 תהולך במקום סכנה, מתפלל תפלה קצרה, ואומר:
הושע יי את עמך את שארית ישראל.
בכל פרשת העבור, יהיו צרכיהם לפניך.

מאי פרשת העבור?

10 אומר רב חסדא אומר מר עוקבא:
אפלו בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה פאשה עברה,
יהיו כל צרכיהם לפניך.
איכא דאמרי,

15 אומר רב חסדא אומר מר עוקבא:
אפילו בשעה שהם עוברים על דברי תורה,
יהיו כל צרכיהם לפניך.

תנו רבנן:

20 תמהלך במקום גרודי חיה ולסטים,
מתפלל תפלה קצרה.

ואיזו היא תפלה קצרה?

רבי אליעזר אומר:

25 עשה רצונך בשמים ממעל,
ותן נחת רוח ליראיך מתחת,
והטוב בעיניך עשה.

ברוך אתה יי, שומע תפלה.

רבי יהושע אומר:

שומע שועת עמך ישראל ועשה מהרה בקשתם.

ברוך אתה יי, שומע תפלה.

רבי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק אָמַר :
שׁוֹמֵעַ צְעָקַת עַמּוֹךְ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה מְהֵרָה בְּקִשְׁתָּם.
בְּרוּךְ אַתָּה יי, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

5

אַחֲרַיִם אוֹמְרִים :
צְרִכֵי עַמּוֹךְ יִשְׂרָאֵל מְרַבִּין וְדַעְתָּם קִצְרָה.
יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ,

שְׂתַמְנֵן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּדֵי פְרִינְסוּתוֹ,

וּלְכָל גְּוִיָּה וּגְוִיָּה הִי מַחְסוּרָה.
בְּרוּךְ אַתָּה יי, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

10

אָמַר רַב הוֹנָא :
הַלְכָה כְּאַחֲרַיִם.

אָמַר לִיָּה אֱלִיָּהוּ לְרַב יְהוּדָה אַחוּיָה דְרַב סְלָא חֲסִידָא :
לָא תִרְתַּח וְלָא תְחַטִּי ;

15

לָא תִרְוִי וְלָא תְחַטִּי ;
וּכְשֵׁאִתָּהּ יוֹצֵא לְדַרְךָ, הַמְלִיךְ בְּקוֹנָךְ וְצָא.
מַאי הַמְלִיךְ בְּקוֹנָךְ וְצָא ?

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַב חֲסִידָא :
זו תְּפִלַּת הַדְּרֵךְ.

20

וְאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַב חֲסִידָא :
כָּל תִּיּוֹצֵא לְדַרְךָ צְרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת הַדְּרֵךְ.
מַאי תְּפִלַּת הַדְּרֵךְ ?

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵי,
שְׂתוּלִיכְנִי לְשָׁלוֹם וְתַצְעִידְנִי לְשָׁלוֹם וְתַסְמְכְנִי לְשָׁלוֹם,

25

וְתַצִּילְנִי מִכַּף כָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב בְּדַרְךָ,
וְתַשְׁלַח בְּרַכָּה בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ,
וְתַתְּנֵנִי לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל רוֹאֵי.
בְּרוּךְ אַתָּה יי, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

אָמַר אַבְיִי :

לְעוֹלָם [ל.] לְשֵׁתֶף אָנֹשׁ נִפְשִׁיהַּ בְּהֵדִי צְבוּרָא.

הֵיכִי גִימָא ?

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ, שְׁתּוֹלִיכְנוּ לְשָׁלוֹם וְכוּ'.

אֵימַת מְצַלִּי ?

5

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַב חֲסֵדָא :

מִשְׁעָה שְׁמַהֲלָךְ בְּדַרְךָ.

עַד כַּמָּה ?

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַב חֲסֵדָא :

עַד פְּרִסָּה.

10

וְהֵיכִי מְצַלִּי לָהּ ?

רַב חֲסֵדָא אָמַר :

מְעוּמַד.

רַב שֵׁשֶׁת אָמַר :

אֶפְלוּ מְהֵלָךְ.

15

רַב חֲסֵדָא וְרַב שֵׁשֶׁת הָווּ קְאֹזְלֵי בְּאַרְחָא,

קָם רַב חֲסֵדָא וְקָא מְצַלִּי.

אָמַר לִיהַּ רַב שֵׁשֶׁת לְשִׁמְעִיהַּ :

מַאי קָא עָבִיד רַב חֲסֵדָא ?

אָמַר לִיהַּ :

20

קָאִי וּמְצַלִּי.

אָמַר לִיהַּ :

אוּקְמַן נְמִי לְדִידִי וְאַצְלִי !

מְהִיּוֹת טוֹב אֵל תִּקְרָא רַע.

מַאי אֵיכָּא בֵּין הַבֵּינְנוּ לְתַפְלָהּ קְצָרָה ?

25

הַבֵּינְנוּ, בְּעֵי לְצִלוּיֵי תַלְתָּ קְמִיטָא וְתַלְתָּ בְּתַרְיָתָא,

וְכִי מְטִי לְבִיתִיהַּ, לֹא בְּעֵי לְמַהְדֵּר לְצִלוּיֵי ;

בְּתַפְלָהּ קְצָרָה, לֹא בְּעֵי לְצִלוּיֵי לֹא תַלְתָּ קְמִיטָא וְלֹא תַלְתָּ בְּתַרְיָתָא,

וְכִי מְטִי לְבִיתִיהַּ, בְּעֵי לְמַהְדֵּר לְצִלוּיֵי.

וְהַלְכְּתָא : הַבֵּינְנוּ, מְעוּמַד ; תַּפְלָהּ קְצָרָה, בֵּין מְעוּמַד בֵּין מְהֵלָךְ.

הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, יָרַד וַיִּתְפַּלֵּל ;
וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לִירֵד, יִחְזֹר אֶת פָּנָיו ;
וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לְהִחְזֹר אֶת פָּנָיו,
יִכְנֹץ אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד בַּיִת קִדְּשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים.
הָיָה מְהֵלֵךְ בְּסַפִּינָה אוֹ בְּאֶסְדָּא,
יִכְנֹץ אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד בַּיִת קִדְּשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים.

5

תְּנוּ רַבָּנָן :

הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר וְהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה,
אִם יֵשׁ לוֹ מִי שְׂיֵאָחֵז אֶת חֲמוֹרוֹ, יָרַד לְמַטָּה וַיִּתְפַּלֵּל,
וְאִם לֹא, יֵשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ וַיִּתְפַּלֵּל.
רַבִּי אוֹמֵר :

10

בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, יֵשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ וַיִּתְפַּלֵּל,
לְפִי שְׂאִין דַּעְתּוֹ מִיִּשְׁבַּת עָלָיו.

15

אָמַר רַבָּא וְאִיתִימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי:
הִלְכָה כְּרַבִּי.

תְּנוּ רַבָּנָן :

סוּמָא וּמִי שְׂאִינוּ יָכוֹל לְכַוֵּן אֶת הַרוּחוֹת,
יִכְנֹץ לְבוֹ כְּנֶגֶד אָבִיו שְׂבַשְׂמִים, שְׁנֹאֲמַר:
וְהִתְפַּלְלוּ אֵל יי.

20

הָיָה עוֹמֵד בְּחוּצָה לְאַרְצָן,
יִכְנֹץ אֶת לִיבּוֹ כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֹאֲמַר:
וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דְרָךְ אַרְצָם.

25

הָיָה עוֹמֵד בְּאַרְצָן יִשְׂרָאֵל,
יִכְנֹץ אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם, שְׁנֹאֲמַר:
וְהִתְפַּלְלוּ אֵל ה' דְרָךְ הָעִיר אֲשֶׁר בְּתַרְתָּ.
הָיָה עוֹמֵד בִּירוּשָׁלַיִם, יִכְנֹץ אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ,
שְׁנֹאֲמַר: וְהִתְפַּלְלוּ אֵל הַבַּיִת הַזֶּה.

הָיָה עוֹמֵד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ,
 יִכְנִין אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קִדְשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים, שְׁנֹאֲמַר:
 וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה.
 הָיָה עוֹמֵד בְּבֵית קִדְשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים,
 5 יִכְנִין אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד בֵּית הַכְּפוֹרֶת.
 הָיָה עוֹמֵד אַחֲרֵי בֵּית הַכְּפוֹרֶת,
 יִרְאֶה עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ לִפְנֵי הַכְּפוֹרֶת.
 נִמְצָא עוֹמֵד בַּמִּזְבֵּחַ, מִחֲזִיר פָּנָיו לַמַּעֲרָב;
 בַּמַּעֲרָב, מִחֲזִיר פָּנָיו לַמִּזְרָח;
 10 בַּדְרוֹם, מִחֲזִיר פָּנָיו לְצָפוֹן;
 בַּצָּפוֹן, מִחֲזִיר פָּנָיו לַדְרוֹם.
 נִמְצָאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מְכֻנְיִין אֶת לִבָּם לַמָּקוֹם אֶחָד.
 אָמַר רַבִּי אֲבִין וְאִיתִימָא רַבִּי אֲבִינָא:
 מַאי קִרְיָא?
 15 כְּמַגְדֵּל דְּוִיד צְנוּאֲרָךְ בְּנוֵי לְחֵלְפִיּוֹת,
 תֵּל שְׁכַל פִּיּוֹת פּוֹנִים בּוֹ.
 אָבוּהּ דְּשִׁמְוֵאל וְלוֹי,
 כִּי הָווּ בְּעוֹ לַמַּפֵּק לְאוֹרְחָא, הָווּ מְקַדְּמֵי וּמְצַלֵּי,
 וְכִי הָווּ מְטֵי זְמַן קִרְיַאת שְׁמַע, קְרוּ.
 20 כְּמַאן?
 כִּי הָיִ תְּנָא דְתַנְיָא:
 הַשְּׂכִּים לְצֵאת לְדֶרֶךְ,
 מְבִיאִין לוֹ שׁוֹפָר וְתוֹקֵעַ, לוֹלֵב וּמְנַעֲנֵעַ, מְגַלָּה וְקוֹרָא בָּהּ,
 וּכְשִׁיגִיעַ זְמַן קִרְיַאת שְׁמַע, קוֹרָא.
 25 הַשְּׂכִּים לִישֵׁב בְּקֶרוֹן אוֹ בְּסַפִּינָה, מִתְפַּלֵּל,
 וּכְשִׁיגִיעַ זְמַן קִרְיַאת שְׁמַע, קוֹרָא.
 רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר:
 בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף קוֹרָא קִרְיַאת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל,
 כְּדֵי שְׂסִמוּךְ גְּאֵלָה לְתַפְלָה.

במאי קמפלג'י?

מַר סָבַר: תְּפִלָּה מְעוּמַד עֲדִיף,

וּמַר סָבַר: מְסַמֵּךְ גְּאֵלָה לַתְּפִלָּה עֲדִיף.

מַרְיָמַר וּמַר זוּטְרָא הוּוּ מְכַנְפֵי בֵי עֲשָׂרָה בְּשַׁבְּתָא דְרִגְלָא וּמְצֵלוּ,

5

וְהִזְדַּר נְפִקֵי לְפִרְקָא.

רַב אָשִׁי מְצֵלִי בְהֵדִי צְבוּרָא בִּיחִיד מִיּוֹשֵׁב,

כִּי הִנֵּה אָתִי לְבִיתִיהָ תְּדַר וּמְצֵלִי מְעוּמַד.

אָמַרִי לִיהָ רַבָּנָן:

וְלַעֲבִיד מַר כְּמַרְיָמַר וּמַר זוּטְרָא!

10

אָמַר לְהוּ:

טְרִיחָא לִי מְלִתָּא.

וְלַעֲבִיד מַר כְּפִאָבוּהָ דְשִׁמוּאֵל וְלוֹי!

אָמַר לְהוּ:

לֹא חֲזִינָא לְהוּ לְרַבָּנָן קְשִׁישֵׁי מִנְּךָ דְעֲבָדֵי חֲכִי.

15

מְשֻׁנָּה:

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר:

אֵין תְּפִלַּת הַמוֹסְפִין אֶלָּא בְּחֶבֶר עִיר.

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:

20

בְּחֶבֶר עִיר וְשֵׁלָא בְּחֶבֶר עִיר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְשֻׁמוּ:

כָּל מְקוֹם שֵׁישׁ שָׁם חֶבֶר עִיר,

יְחִיד פְּטוֹר מִתְּפִלַּת הַמוֹסְפִין.

25

גְּמָרָא:

רַבִּי יְהוּדָה הִינּוּ תַנָּא קַמָּא!

אֵיכָא בִּינֵיהוּ יְחִיד שְׁלָא בְּחֶבֶר עִיר.

תַּנָּא קַמָּא סָבַר פְּטוֹר, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר חֲיָב.

אָמַר רַב הוּנָא בְּרַחֲמֵי חֲיָבָא אָמַר רַב חֲזִיא בְּרַב:

תלכה כרבי יהודה, שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

אמר ליה רב חיא בר אבין:

שפיר קאמרת, דאמר שמואל:

מימי לא מצלינא צלותא דמוספין בפתיד [ל:] בנהרדעא,

5

לבר מההוא יומא דאתא פולמוסא דמלכא למתא

ואטרדו רבנן ולא צלו,

וצלי לי בפתיד, והואי פתיד שלא בחבר עיר.

יחיב רבי חנינא קרא קמיה הרבי ינאי,

10

ויחיב וקאמר:

תלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

אמר ליה:

פוק קרי קראיך לברא,

דאין תלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

15

אמר רבי יוחנן:

אני ראיתי את רבי ינאי דצלי וחדר צלי.

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא:

ודילמא מעקרא לא פון דעתיה, ולכסוף פון דעתיה?

20

אמר ליה:

תזי מאן גברא רבה דקמסחיד עליה.

רבי אמי ורבי אסי,

אף על גב דהוה להו תליסר בי כנישתא בטבריא,

לא הוו מצלו אלא ביני עמודי, היכא דהוה גרסי.

25

איתמר,

רב יצחק בר אבדימי משום רבינו אמר:

תלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

רבי חיא בר אבא צלי וחדר צלי.

אמר ליה רבי זירא:

מאי טעמא עביד מר הכי?
אילימא משום דלא כוון מר דעתיה,
והאמר רבי אליעזר:
לעולם ימוד אדם את עצמו,
5 אם יכול לכונן את לבו, יתפלל, ואם לאו אל יתפלל.
אלא דלא אדפר מר דריש ירחא.
והתניא:

טעה ולא הזכיר של ראש חדש בערבית,
אין מחזירין אותו, מפני שיכול לאומרה בשחרית;
10 בשחרית, אין מחזירין אותו, מפני שיכול לאומרה במוספין;
במוספין, אין מחזירין אותו, מפני שיכול לאומרה במנחה.
אמר ליה:
לאו אתמר עלה, "אמר רבי יוחנן, בצבור שנו"!

כמה ישקה בין תפלה לתפלה?
15 רב הונא ורב חסדא,
חד אמר כדי שתתחונן דעתו עליו,
וחד אמר כדי שתתחולל דעתו עליו.
מאן דאמר כדי שתתחונן דעתו עליו, דכתיב:
20 ואתחנן אל יי,
ומאן דאמר כדי שתתחולל דעתו עליו, דכתיב:
ויחל משה.

אמר רב עגן אמר רב:
טעה ולא הזכיר של ראש חדש,
25 ערבית, אין מחזירין אותו,
לפי שאין בית דין מקדשין את החדש אלא ביום.
אמר אמימר:
מסתברא מלתא דרב בחדש מלא,
אבל בחדש חסר, מחזירין אותו.

אמר ליה רב אשי לאמימר:
מכדי רב טעמא קאמר, מה לי חסר ומה לי מלא?
אלא, לא שנא.

5

הדרן עלך תפלת השחר.